

Το χνώτο του αντιπάλου

Η «Μικρή ιστορία του πολέμου» (μτφρ. Πέτρος Γεωργίου, εκδ. Πατάκη) του Άγγλου ιστορικού Τζέρεμι Μπλακ ξεκινάει από τον πρωτόγονο άνθρωπο για να περάσει μετά στην Ασσυρία και την Περσία, στην Ελλάδα, στη Σπάρτη και τη Μακεδονία, στη Ρώμη και τον Αννίβα. Φτάνει έως τις Σταυροφορίες, τον Ταμερλάνο, τους σαμουράι, τους Οθωμανούς και τον Ναπολέοντα. Στέκεται στα χαρακώματα του Μεγάλου Πολέμου, στον ολοκληρωτικό Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τον Ψυχρό Πόλεμο, για να περάσει στους άλλους, μικρότερους αλλά φονικότατους, πολέμους του 20ού αιώνα. Καταλήγει, όπως είπαμε και προχθές, με ένα υστερόγραφο στην αγγλική έκδοση, στον πόλεμο Ρωσίας - Ουκρανίας.

Όσο περιδιαβαίνουμε αυτή την πυκνή ιστορική αφήγηση, η σκέψη είναι ότι, από

μία πλευρά, η μορφή του πολέμου έχει άλλη μορφή από εκείνη που ξέραμε παλαιότερα: μη επανδρωμένα αεροσκάφη, drones, «έξυπνες» βόμβες, προχωρημένα ηλεκτρονικά συστήματα που ανατινάζουν βομβητές – χώρια τον κυβερνοπόλεμο που μαίνεται στα ψηφιακά «μετόπισθεν».

Υπάρχει μια αίσθηση ότι πλέον ο πόλεμος γίνεται ολοένα και πιο τεχνολογικός, άρα και πιο απρόσωπος όσον αφορά αυτούς που τον διεξάγουν. Κοινώς, η έννοια του πολεμιστή μοιάζει να αλλάζει δραστικά.

Η ιδέα αυτή έχει τις ρίζες της στα χρόνια αμέσως μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Τότε επικράτησε η αντίληψη ότι πλέον τους πολέμους

θα τους κάνει η αεροπορία και θα τους κρίνουν οι βόμβες.

Η αντίληψη αυτή ήταν απότοκη των σφοδρών συμβατικών βομβαρδισμών στη Γερμανία και την Ιαπωνία από τους Συμμάχους. Επειτα, ως γνωστόν, ήρθαν η Χιροσίμα και το Ναγκασάκι. Όταν δε το 1949 η Σοβιετική Ένωση πυροδότησε το πρώτο ατομικό της όπλο, η άποψη αυτή παγιώθηκε για τα καλά.

Ωστόσο, πολύ πολύ γρήγορα διαψεύστηκαν όλοι. Όσο κι αν τα βομβαρδιστικά και τα μαχητικά έπαιξαν κομβικό ρόλο στον πόλεμο της Κορέας (1950-53), επιβεβαιώθηκε η παλαιά, κλασική αρχή του Κλαούζεβιτς, του μεγάλου θεωρητικού του πολέμου, ότι αν δεν πατήσει με την αρβύλα του ο πεζός στρα-

τώτης στο πεδίο της μάχης, τίποτα δεν λύνεται.

Αυτό το είδαμε να συμβαίνει πολλές φορές έως και σήμερα. Στην Ουκρανία, παρά τους βομβαρδισμούς, η ουσία του πολέμου βρίσκεται στις μετακινήσεις των χειρσαίων δυνάμεων. Δηλαδή στη «βρωμοδοουλειά» του πεζού (και όχι «πεζικάριου» όπως, κακώς, συνηθίζουμε να λέμε).

Αυτό είναι ακόμη πιο έντονο στη Γάζα, όπου αφού είδαμε μια σειρά από πολύ βρώμικες οδομαχίες, η συζήτηση έχει φουντώσει περί εισβολής του Ισραήλ στον Λίβανο.

Ναι, απέχουμε αιώνες από τις αιματηρές μάχες σώμα με σώμα του Αζενκούρ (1415), που τόσο ωραία ανέλυσε στο «Πρόσωπο της μάχης» ο Τζον Κίγκαν, όμως οι πολεμιστές που βρέθηκαν να μάχονται στις σήραγγες της Γάζας και στα ορύγματα της Ουκρανίας, μύρισαν το χνώτο του αντιπάλου τους...